

Framgång och motgång

– om samverkan i lokala överenskommelser

Lagar och regler

Parla

Delaktighet

Social välfärd

NÄTVERKET

Idéburen sektor Skåne

Innehållsförteckning

Att bygga idéburen-offentlig samverkan	4
Om idéburen sektor och segregation	4
Om lokala överenskommelser	4
Om projektet	5
Framgång och motgång	6
Självständighet och oberoende	7
Dialog	9
Kvalitet	12
Långsiktighet	15
Öppenhet och insyn	17
Mångfald	20
Vidare läsning	22

Att bygga idéburen-offentlig samverkan

Om idéburen sektor och segregation

Idéburen sektor är en central aktör för att motverka segregation. Här finns en typ av värdegrund, kompetens och kontaktnät som den offentliga sektorn ofta saknar. Marginaliserade grupper och individer med lågt förtroende för det offentliga finner gärna trygghet och kontakt med samhället genom de sammanhang civilsamhället kan erbjuda. Den idéburna sektorns organisationer skapar möjlighet att lära känna personer med annan bakgrund än ens egen, utveckla sin kunskap och få ett sammanhang att luta sig mot när det behövs. Civilsamhället ökar delaktigheten och är en demokratiaktör som fungerar som röstbärare för grupper som inte syns och hörs i de politiska samtalen. Civilsamhället ger också konkret stöd till utsatta och kompletterar den offentliga välfärden med innovativa lösningar och ett unikt förhållnings-sätt där hela människan får plats. Men den idéburna sektorn agerar inte i ett vakuum. Det behövs förståelse, respekt och i många fall tät samverkan mellan det idéburna och det offentliga för att den idéburna sektorn ska kunna bidra med sin fulla potential.

För att på ett effektivt sätt motverka segregationen gemensamt krävs förebyggande långsiktig samverkan som syftar till att åtgärda både de bakomliggande orsakerna till segregation och de effekter segregationen har. Det behövs också snabb och kraftfull samverkan när en samhällskris utbryter. En framgångsfaktor för båda typerna av samverkan är att det finns strukturerade samverkansplattformar där parterna har en upparbetad kontakt och kontinuerligt bygger förståelse för varandras arbetssätt. Detta kortar kontaktvägarna när ett samverkansbehov uppstår och ger ett utrymme att tillsammans utforska både problembild och möjliga lösningar.

Om lokala överenskommelser

Strukturerade samverkansplattformar tar ofta formen av en lokal överenskommelse. Lokala överenskommelser kan ta sig något olika uttryck, men gemensamt är att de samlar offentliga aktörer, vanligtvis kommunen, och det lokala civilsamhället för gemensamma samtal och insatser. Genom överenskommelsen har parterna kommit överens om ett antal principer att följa i sin samverkan. Principerna handlar om ömsesidig förståelse och respekt för

varandras organisationslogik och arbetssätt. Tanken med de samtal som förs inom överenskommelserna är att de ska fokusera på förutsättningsfrågor, det diskuteras hur den idéburna sektorn ska få goda förutsättningar för att verka och hur rätt förutsättningar kan skapas för en stark samverkan. Ibland har överenskommelsen någon typ av handlingsplan som parterna ska utföra gemensamt, men fokus bör ligga på att stärka förutsättningarna. Sakfrågor om specifika samhällsproblem lämnas generellt till enskilda organisationer.

Om projektet

NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne har under 2021–2022 arbetat med ett Delmos-finansierat projekt om lokal samverkan mellan idéburen och offentlig sektor. Projektet har följt sju lokala överenskommelseprocesser mellan skånska kommuner och det lokala civilsamhället för att erbjuda stöd och erfarenhetsutbyte, hitta framgångsfaktorer och utmaningar och gemensamt stärka arbetet mot segregation i Skåne. De överenskommelser som har ingått är Kristianstad, Ängelholm, Malmö, Helsingborg, Landskrona, Eslöv och Lund. Generella slutsatser om hur lokala överenskommelser bäst utformas är svåra att dra då de lokala förutsättningarna skiljer sig mycket, men i denna rapport finns rekommendationer och resonemang kring framgångsfaktorer och utmaningar som har uppkommit under projektets gång. Resonemang och exempel i texten baseras på de lokala överenskommelser som har ingått i projektet, men för att undvika att störa pågående samverkansprocesser anges dessa inte specifikt.

IDÉBUREN SEKTOR

Den idéburna sektorn består av ideella föreningar, kooperativ, samfund, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheterna är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn och bygger på demokratiska värderingar. Sektorn verkar inom en stor bredd av olika områden såsom idrott, kultur, folkbildning och humanitärt arbete. Genom sektorn erbjuds människor socialt sammanhang, bildning och en meningsfull fritid.

Den idéburna sektorn fungerar som röstbärare, innovatör och som en viktig välfärdsaktör som bidrar med både fysisk och psykisk hälsa. För ett hållbart samhälle behövs en livskraftig idéburen sektor och stark sektorsövergripande samverkan.

I denna text används "idéburen sektor" synonymt med "civilsamhället".

Framgång och motgång

De flesta lokala överenskommelserna utgår från samma sex principer om samverkan; självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald. Dessa principer ska vara vägledande för all samverkan mellan kommunen och det lokala civilsamhället, och därmed även för den samverkan som sker inom den lokala överenskommelsen.

Principerna har en gång processats fram i dialog mellan regeringen, det som då hette Sveriges kommuner och landsting och företrädarna för civilsamhället nationellt och ger en relativt heltäckande bild av vad som behövs för en välfungerande sektorsövergripande samverkan. De utmaningar som kommit upp i arbetet med de lokala överenskommelserna i Skåne går att härleda till att någon av principerna brister. Likaså går framgångsrikt samarbete ofta att knyta till ett utvecklat arbete utifrån principerna. I det följande kommer varje princip att diskuteras utifrån de framgångar och motgångar som har kommit upp under projektets gång. Till varje princip finns också en rekommendation om hur samverkan i lokala överenskommelser kan läggas upp på ett fördelaktigt sätt.

SJÄLVSTÄNDIGHET OCH OBEROENDE

Den idéburna sektorn är en viktig demokratiaktör som fungerar både som samverkanspart till och som granskare av det offentliga. En viktig roll för civilsamhället är att skapa opinion och lyfta röster från grupper som inte annars kommer till tals. För att civilsamhällets stora mervärden ska kunna tas tillvara måste denna roll och funktion respekteras i all samverkan. I de lokala överenskommelserna arbetar den idéburna och den offentliga sektorn som jämbördiga parter. Det behöver finnas transparens och en god dialog mellan parterna, men det behöver också finnas förståelse för att man inte samverkar om allt. Det är svårt att helt undvika beroendeställning mellan den idéburna och den offentliga parten eftersom den offentliga parten normalt sett finansierar den idéburna partens medverkan i det lokala överenskommelsearbetet. Det är därför särskilt viktigt att samverkan i överenskommelserna byggs upp på ett sätt som respekterar den idéburna sektorns självständighet och ger möjlighet för civilsamhället att fylla sitt demokratiska uppdrag som röstbärare.

Ur Överenskommelsen Skåne:

SJÄLVSTÄNDIGHET OCH OBEROENDE Den idéburna sektorn ska kunna ha rollen av en självständig röstbärare och opinionsbildare utan att riskera att förlora samverkan med, eller ekonomiskt stöd från det offentliga. För att säkra oberoendet behövs långsiktiga beslut kring finansiering och andra förutsättningar för den idéburna sektorn. Det måste också finnas utrymme för flexibilitet och nyskapande.

Rekommendationer

Ta initiativ

För att skapa en jämbördig relation mellan parterna i lokal överenskommelse behöver det vara tydligt för båda parter vad nyttan med överenskommelsen är. Lokala överenskommelser skapas inte för att stötta det lokala civilsamhället. Syftet är inte heller att överenskommelsen ska vara kommunens förlängda arm. I stället är det en neutral samverkansplattform med tydliga värden för

båda parterna, och inte minst för samhället i stort. Det är viktigt att båda parter ser värdet av överenskommelsen, både för sig själva och för de målgrupper de arbetar med. Om kommunen snarare betraktar överenskommelsen som en tjänst eller ett stöd till civilsamhället är risken stor att de blir passiva i arbetet. I sådana överenskommelser ser vi att det skapas en förväntan av att civilsamhället ska vara proaktiva och komma med idéer och initiativ, medan kommunen fungerar som en reaktiv bedömare av de idéburna initiativen. Detta skapar obalans i arbetet och de positiva synergieffekter som jämbördig samverkan kan ge uteblir.

Ge generella stöd

För att motverka den ojämna maktbalans som ofrånkomligt uppstår när det offentliga finansierar den idéburna parten i en samverkansrelation behöver stödet vara utformat på ett sätt som möjliggör för den idéburna parten att fatta självständiga beslut om sin verksamhet. Ett generellt stöd där organisationen själv i hög grad får styra hur pengarna används skapar ett större oberoende, medan ett specifikt stöd där pengarna betalas ut för utförandet av ett visst uppdrag påverkar självständigheten negativt. I skapandet av lokala överenskommelser bör den offentliga parten tillsätta medel för att möjliggöra den idéburna partens deltagande för att ge bästa möjliga förutsättningar för en jämbördig relation. Stödet bör vara generellt och gå till någon typ av samlande organisation, så som en paraplyorganisation, eller en organisation som har tagit på sig att vara en neutral företrädare för det lokala civilsamhället. Stöd kan också behövas i andra former än pengar. Där det offentliga har flera organisationer, så som Skånes kommuner och Sveriges kommuner och regioner, att vända sig till vid frågor är det lokala civilsamhället ofta lämnade utan motsvarande stöd. I Skåne finns det en intresseorganisation för den idéburna sektorn regionalt, NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne, som kan stötta det lokala civilsamhället i frågor om lokala överenskommelser, men det saknas på många andra platser i Sverige. Det är viktigt att det offentliga hjälper till och tar ansvar för att rätt stöd ges även till den idéburna parten i överenskommelsen för att en jämbördig relation med respekt för parternas självständighet ska kunna skapas.

För att kunna möta komplexa samhällsutmaningar som segregation behövs tät dialog mellan de olika samhällssektorerna. I många kommuner finns ett väl utvecklat arbete med det lokala näringslivet, det finns ofta en näringslivssamordnare på kommunen som aktivt bjuder in, nätverkar med och stöttar lokala företag. Tittar man på kontakten mellan kommunen och den idéburna sektorn ser det sällan ut på det sättet. I större kommuner finns det ibland en föreningssamordnare, men både uppdraget och resurserna är vanligtvis långt mycket mer begränsade. Detta får en negativ inverkan på dialogen mellan kommunen och det lokala civilsamhället. Föreningar upplever svårigheter med att få kontakt med kommunen och värdefull tid går åt till att försöka hitta en samtalspart, i stället för till att hitta gemensamma lösningar på samhällsproblem. En lokal överenskommelse är i sig en del av lösningen med att skapa god dialog mellan kommunen och det lokala civilsamhället, men det krävs också god dialog för att skapa en framgångsrik överenskommelse.

Ur Överenskommelsen Skåne:

DIALOG Relationen mellan den offentliga och den idéburna sektorn ska präglas av ansvar, ömsesidighet och tillit och utgå från bådars perspektiv och förutsättningar. För att skapa förtroende och förståelse för varandra krävs samverkansformer som är öppna, regelbundna och som präglas av ett inkluderande förhållningssätt.

Rekommendationer

Skapa en lokal överenskommelse

När behov av samverkan uppstår, exempelvis vid en kris eller särskild händelse i kommunen, behöver det finnas upparbetade kontaktvägar mellan kommunen och civilsamhället. En lokal överenskommelse fungerar som en långsiktig samverkansplattform där parterna lär känna varandra och får förståelse för varandras arbetssätt. Detta är en bra förutsättning för att kunna ha tidig sam-

verkan i olika frågor. När behovet uppstår finns redan etablerade relationer och samverkan kan skapas snabbt. Ofta är det andra personer än just de som sitter vid överenskommelsebordet som behöver involveras i samverkan i ett kritiskt läge och då kan överenskommelsen fungera som en sammanhållande kraft som kan förmedla kontakter och stötta samverkan där det behövs.

Involvera båda parter

För att skapa en välfungerande samverkan i en lokal överenskommelse behöver båda parter känna ett ägarskap för arbetet. Om parterna gemensamt utformar innehåll och arbetssätt kan frustration undvikas och det är troligare att samverkan hålls levande över tid. En lokal överenskommelse bör bygga på en strävan mot jämbördighet, men det är ofrånkomligt att den offentliga parten alltid kommer att vara mer resursstark än den idéburna parten. Det är viktigt att kommunen tar hänsyn till detta och använder sina resurser för att involvera civilsamhället som en jämbördig part. Det kan lätt misstas som en tjänst till civilsamhället att kommunen självständigt utformar överenskommelser och handlingsplaner, men risken är att det idéburna perspektivet missas helt. Processen behöver byggas på ett sätt så att det är möjligt för den idéburna parten att engagera sig i både utformande och genomförande av arbetet.

Tillsätt resurser till båda parter

För att dialog ska vara möjlig behövs samtalsparter med tid och resurser att prata. En förutsättning för en god dialog med kommunen är att det finns någon eller några som har tid i sina tjänster för att föra dialog med civilsamhället. Kommunen, som den resursstarka parten i samverkan, bör också ta ansvar för att det finns resurser hos det lokala civilsamhället för att föra dialog med kommunen. En framgångsfaktor hos lokala överenskommelser är att kommunen finansierar en tjänst eller en del av en tjänst hos det lokala föreningsparaplyet. Då ges bäst förutsättningar för en ömsesidig och jämbördig dialog.

Tydliga kontaktvägar

Det behöver finnas en tydlig kontaktperson på kommunen som civilsamhällesorganisationer kan använda som en väg in i kommunens verksamhet. För att samverkan ska bli effektiv krävs att kontaktpersonen också har ansvar för att koppla samman den idéburna sektorn med rätt del av kommunen. Är kontakten med civilsamhället hårt knuten till en nämnd eller förvaltning är risken stor att man går miste om viktig samverkan på andra områden. För en idéburen organisation med begränsade resurser är det svårt att genomskåda vilken del av kommunen som är mest relevant att kontakta och det behövs intern samordning inom kommunen för att på bästa sätt dra nytta av civilsamhällets bidrag. För att möjliggöra god dialog behöver civilsamhället i sin tur ta ansvar för att samordna sig internt, exempelvis i lokala föreningsparaplyer eller intresseföreningar som kan samla den idéburna sektorns röst och utgöra en väg in för kommunen.

Den idéburna och den offentliga sektorn arbetar med olika organisationslogiker där värde och kvalitet ses och mäts på olika sätt. Den idéburna sektorn bidrar med unika mervärden som behövs i arbetet mot segregation. Till exempel lyfts ofta civilsamhällets människosyn fram som något som skiljer idéburen verksamhet från offentlig. Där det offentliga inte sällan tvingas in i stuprör som möter ett behov i taget har civilsamhället möjlighet att se till hela människan och möta individer där de är. De olika organisationslogikerna behövs för att på ett effektivt sätt motverka segregation, samtidigt innebär de utmaningar i samverkan. Förståelse för varandras förutsättningar undviker friktion och ger möjlighet att fokusera på det gemensamma arbete utan att spilla onödig tid på enkla frågor som mötesbokningar och minnesanteckningar. Även när det finns en tydlig vilja att samverka krävs det mycket engagemang, tid och kunskap för att överbrygga olikheter och hitta gemensamma arbetsformer.

Ur Överenskommelsen Skåne:

KVALITET Den idéburna sektorn bedriver ofta verksamheter där närheten till medlemmar och brukare utgör den främsta kvaliteten. I den offentliga sektorn finns ofta lagstadgade kvalitetskrav. När den idéburna sektorn utför uppdrag för de offentliga ska parterna enas om kvalitetskrav som tar hänsyn till den idéburna sektorns särart och särskilda kvalitet. Utvärdering ska ske med respekt för båda parternas perspektiv och förutsättningar.

Rekommendationer

Ge det tid

Det är inte ovanligt att lokala överenskommelser skapas utifrån en politisk vilja om djupare samverkan med civilsamhället. När ett politiskt beslut fattas görs det gärna med en tidsram, som visserligen kan vara generös, men som sällan involverat de berörda idéburna organisationerna. Om en överenskommelse tas fram i en skyndsam process utan att parterna har hunnit lära känna varandra kan ett snabbt resultat visas – det finns en antagen överenskommelse –

men den fortsatta samverkan är desto svårare. För att få till genuin samverkan som är byggd för att involvera både offentlig och idéburen sektor behövs tid. Det är viktigt att båda parterna är med redan från början i processen och att det ges utrymme till diskussioner om förväntningar och ramar för arbetet. Hur lång tid som bör avsättas för att ta fram en lokal överenskommelse beror på parternas förutsättningar och processens intensitet, men det tar sällan kortare tid än ett år av regelbundna möten. De lokala överenskommelserna bör inte heller ses som en produkt som är färdig vid antagandet. I stället är det en samverkansplattform där arbetet sker kontinuerligt och som kräver tid inte bara i uppstartsfasen, utan även när arbetet är etablerat.

Bygg infrastruktur

De lokala överenskommelserna fokuserar på förutsättningsfrågor – att skapa förutsättningar för det lokala civilsamhället att verka och samverka. Förutsättningsfrågorna är centrala för att kunna nå långsiktiga resultat i arbetet mot segregation. Samtidigt är de svåra att följa upp och mäta konkreta resultat av. När det finns bristande förståelse för överenskommelsernas uppdrag och betydelse efterfrågas ofta ”verkstad”, att det ska finnas synliga, helst mätbara, resultat av arbetet. En välfungerande överenskommelse skapar dock förutsättningar för ”verkstaden” att ske ute i de lokala organisationerna, och i specifika samverkansprojekt mellan kommunen och idéburna organisationer. Om den lokala överenskommelsen får ett stort fokus på att skapa mätbara resultat är det lätt hänt att de verkliga värdena med arbetet går förlorade. Ett exempel är den tid som ofta läggs på att skriva handlingsplaner och anordna konferenser. Båda delarna kan vara viktiga pusselbitar i arbetet, men det bör också finnas utrymme för långsiktiga diskussioner och möjlighet att lyfta problem som uppstår i samverkan. Om handlingsplaner och konferenser skapas på bekostnad av parternas tid för dessa viktiga samtal bör arbetet omprioriteras.

Använd civilsamhället

Civilsamhällets organisationslogik bygger på ideellt engagemang, medlemsdemokrati, folkbildning och medmänsklighet. Denna särart behövs inte minst i arbetet mot segregation, och det krävs att både den idéburna och den offentliga sektorn arbetar för att bevara den. En del i bevarandet är att kommunen vågar släppa resurser och verksamhet till idéburna organisationer. Hos en del kommuner märks en trend av att vilja behålla verksamhet, som vanligtvis

skulle ligga hos civilsamhället, internt inom kommunen. Resurser läggs på att bygga upp volontärverksamhet i kommunal regi, när det sedan länge finns etablerade arbetsformer för detta i civilsamhället. På samma sätt finns en tendens att de resurser som läggs på de lokala överenskommelserna används till att anställa personal på kommunen i stället för att använda den kompetens som finns i civilsamhället och dela resurserna med de idéburna organisationer som är engagerade i överenskommelsen. För att bygga effektiv samverkan som utnyttjar båda parter fulla potential behöver det finnas tillit mellan parterna. Även om den andra parten gör saker på ett annat sätt behöver det finnas tilltro till den andra partens förmåga att använda resurser rätt. Ligger ansvaret för en lokal överenskommelse på en kommunal tjänsteperson är det viktigt att den personen har gott förtroende även från civilsamhället, med hög kunskap om den idéburna sektorn och tillräckliga resurser för att lyssna in och diskutera frågor med civilsamhällets företrädare.

Utbilda brett

En grundbult för att skapa respekt och förståelse mellan parterna i lokala överenskommelser är god kunskap om varandras logik och förutsättningar. En del i överenskommelsearbetet bör vara utbildning, både av den idéburna och den offentliga sektorn. Ofta får tjänstepersonerna på kommunen som arbetar direkt med överenskommelsen möjlighet att utbilda sig om civilsamhället. Det är dock viktigt att kunskapen om civilsamhället finns bredare i de kommunala strukturerna och att de som har kunskapen samtidigt har mandat att agera. Utbildning till både politiker och tjänstepersoner på olika nivåer är en viktig framgångsfaktor i överenskommelsearbetet. Kommunen bör också tillse att det finns resurser för civilsamhället att delta i utbildningarna. För att den idéburna sektorn ska kunna utgöra en samlad part i den lokala överenskommelsen behövs det ofta ett internt kunskapslyft där organisationerna får en gemensam förståelse för sin roll och betydelse.

I arbetet mot segregation är en vanlig utmaning projektifieringen. Arbetet sker ofta i form av kortare projekt där verksamheten inte lever vidare när projektmedlen tar slut. För att hitta lösningar på komplexa samhällsutmaningar krävs dock långsiktigt hållbara förutsättningar för den idéburna sektorn att samverka och verka. I en helt projektfinansierad verksamhet går en stor del av resurserna och energin åt till att tänka på framtida finansiering istället för till kärnverksamheten. Ett centralt syfte med de lokala överenskommelserna är att skapa långsiktighet och stabilitet i samverkan. Genom lokala överenskommelser kan långsiktiga relationer byggas och hållbar verksamhet utvecklas. Det är dock svårt att visa kortsiktiga resultat och det krävs ett stort engagemang och en tydlig vilja från båda parter för att hålla i arbetet över tid.

Ur Överenskommelsen Skåne:

LÅNGSIKTIGHET Det är angeläget att den idéburna sektorn ges förutsättningar att arbeta långsiktigt och hållbart. Bred politisk förankring av beslut gällande villkor för sektorn ska eftersträvas då sektorns existens och utveckling är viktig för hela samhället.

Rekommendationer

Tillse politisk förankring

En lokal överenskommelse är ett långsiktigt åtagande för båda parter. Parterna måste klart definiera vad syftet med överenskommelsen är för att säkerställa arbetet över tid. För en framgångsrik överenskommelse är det viktigt med bred politisk förankring så att arbetet kan fortsätta över olika mandatperioder och politiska skiftningar. En bred politisk förankring borgar också för en hållbar finansiering av arbetet. Att finansiera en lokal överenskommelse med projektmedel är resursslöseri då resultat av arbetet kommer först på sikt när arbetet blivit etablerat och parterna har kunnat bygga relation till varandra. För att säkerställa långsiktighet i överenskommelsearbetet är det också viktigt att överenskommelsen är förankrad på flera nivåer i kommunen.

En avgörande faktor för de lokala överenskommelserna är om de är förankrade på tjänstepersonsnivå, chefsnivå och i politiken. Överenskommelser som är förankrade politiskt men saknar stöd i tjänstepersonsorganisationen riskerar att falla i glömska, medan överenskommelser som saknar politisk förankring riskerar att stå utan resurser.

Använd paraplyorganisationer

I många kommuner finns det paraplyorganisationer för det lokala civilsamhället. Dessa är viktiga aktörer för att säkerställa framgångsrik samverkan inom överenskommelserna för att de fungerar som en samlande röst för civilsamhället, men också för att de ger kontinuitet till arbetet. Olika föreningsengagemang skiftar ofta över tid, inte minst i mindre kommuner där arbetet i civilsamhället drivs i huvudsak med ideella krafter. Finns det en paraplyorganisation kan de idéburna organisationerna samla sina resurser och fungera som en mer jämbördig part till kommunen i överenskommelsearbetet. Olika föreningsengagemang inom paraplyorganisationen kan fortfarande skifta över tid, men det finns en mer stabil samtalspart till kommunen. Det är viktigt att civilsamhället tar ansvar för att samordna sig i paraplyorganisationer, men det kan också behövas stöd från den offentliga parten i den processen. Det är också viktigt att paraplyorganisationerna släpps in i överenskommelsearbetet, annars riskerar den idéburna samordningen, och i förlängningen den idéburna rösten, att försvagas i arbetet.

Tillit är ett grundläggande villkor för en stark samverkan mot segregation. Parterna måste ha tillit till varandra och till viljan att nå gemensamt uppsatta mål. I lokala överenskommelser kan tillit betyda att kommunen fungerar som en samverkanspart i stället för som en kontrollinstans. Tillit mellan parterna kan också få effekten att den idéburna parten lyfter upp interna problem och försöker hitta gemensamma lösningar i stället för att försöka undanhålla dem. För att skapa ett framgångsrikt överenskommelsearbete behöver parterna hitta gemensamma ramar för arbetet och inom dessa vara transparenta och öppna för engagemang och input från den andra parten.

Ur Överenskommelsen Skåne:

ÖPPENHET OCH INSYN Förtroende och tillit mellan offentlig och idéburen sektor bygger på viljan till öppenhet. Den idéburna sektorn ska ge möjlighet för alla som vill att engagera sig. För att bygga förtroende och tillit behöver både idéburen och offentlig sektor vara öppna och transparenta i den mån det är möjligt utan att riskera att skada organisationerna och dess intressenter.

Rekommendationer

Skapa transparenta processer

Det lokala civilsamhället är ofta brokigt och består av många aktörer med olika intressen. Detta är en styrka om det tillvaratas, men gör också att det är nästintill omöjligt att skapa absolut demokrati och inkludering i en lokal överenskommelseprocess. De som deltar i arbetet är ibland valda av det lokala civilsamhället, men det är svårt att skapa ett helt rättvist demokratiskt system. Ibland gör detta att lovande processer går i stå för att kommunen drar öronen åt sig när de inte är säkra på att det är "rätt" parter som sitter vid bordet. Det betyder dock att kommunen och det lokala civilsamhället går miste om viktiga samverkansmöjligheter. En framgångsfaktor i arbetet är därför att försöka hålla arbetet enkelt och i inledningen av en överenskommelse-

process börja arbeta med de som visar aktivt intresse och engagemang för frågorna. Samtidigt är det då extra viktigt att processerna är transparenta och ger möjlighet för de som vill att engagera sig. Exempelvis kan det handla om att till en början bjuda in brett i öppna kanaler till workshops och möten. När arbetet börjat ta form kan mer tid läggas på att bygga system för demokratisk representation, men transparens och öppenhet är fortsatt viktigt för att säkerställa att alla som vill kommer till tals.

Håll samverkan levande

I de olika organisationslogiker som finns i den offentliga och i den idéburna sektorn ses tid ofta på olika sätt. Vissa saker går snabbt i en civilsamhällesorganisation där kontaktvägarna är korta och engagemanget stort, men tar längre tid i en kommun där det finns arbetsordningar och politiska processer att ta hänsyn till. Andra saker går snabbt i en kommun där det finns anställd personal med till exempel juridisk och ekonomisk kompetens, men tar längre tid i en idéburen organisation som kanske behöver vänta in insatser från en ideellt arbetande kassör eller revisor. Dessa olika arbetssätt kan

skapa frustration, dubbelarbete och en känsla av att arbetet står still när ledtiderna utan förklaring blir långa. Därför är det viktigt att parterna i en lokal överenskommelse kontinuerligt håller varandra uppdaterade om vad som händer, hur processer ligger till och varför något kan upplevas ta orimligt lång tid. I alla organisationer varierar också prioriteringar över tid, om överenskommelsearbetet under en tid är lägre prioriterat för någon av parterna är det viktigt att kommunicera detta för att skapa bästa möjliga förutsättningar att hitta nya arbetsformer eller en tidsplan för när arbetet kan startas upp igen.

Låt överenskommelsen påverka

Lokala överenskommelser syftar till att ligga till grund för all samverkan kommunen har med civilsamhället på olika områden. Principerna, och de förutsättningar parterna gemensamt skapar, ska kunna användas i samverkan mellan olika organisationer, nämnder och för olika målgrupper. För att lyckas med detta är det centralt att överenskommelsen inte blir ett sidospår i kommunens verksamhet dit frågor om idéburen-offentlig samverkan förpassas. Överenskommelsen och de diskussioner som förs där behöver istället få en påverkan på andra delar av kommunens verksamhet och genomsyra de samverkansytor som finns mellan kommunen och det lokala civilsamhället. Den offentliga parten bör föra diskussion med den idéburna sektorn om i vilka sammanhang samverkan kan vara relevant och också släppa in idéburna representanter i referensgrupper, styrgrupper och arbetsgrupper där de kan och vill bidra.

Den idéburna sektorn innefattar en stor mångfald av olika organisationer med vitt skilda förutsättningar och möjligheter. I arbetet mot segregation är den mångfalden viktig. Att tillvarata civilsamhällets mångfald ställer dock krav på utformandet av de lokala överenskommelserna. Den idéburna sektorn behöver samla sig för att prata med en enad röst, men diskussionerna i överenskommelsen behöver ta hänsyn till en stor bredd av olika förutsättningar och perspektiv. Här är det också viktigt att vara lyhörd i arbetet då förutsättningarna för det lokala överenskommelsearbetet också skiljer sig mycket beroende på kommunens storlek och sammansättning.

Ur Överenskommelsen Skåne:

MÅNGFALD Den idéburna sektorn är bred och har inom sig en mängd olika förutsättningar och perspektiv. Detta är en tillgång som behöver tillvaratas genom öppenhet för nya aktörer, arbetssätt och samverkansformer.

Rekommendationer

Skapa inkluderande arbetsformer

I arbetet med lokala överenskommelser är en tydlig framgångsfaktor att kommunen har en viss storlek. I större kommuner finns ofta fler anställda inom civilsamhället vilket ger bättre praktiska förutsättningar för samverkan. Ju större civilsamhällesorganisationer kommunen har, desto troligare är att de också har resurser och kompetens att engagera sig i de generella förutsättningsfrågorna som är kärnan i de lokala överenskommelserna. I små kommuner drivs civilsamhällets arbete oftast med helt ideella krafter vilket gör det svårare att samordna arbetet med kommunens tjänstepersoner. Det gör också att civilsamhället ofta behöver fokusera sina begränsade resurser på kärnfrågorna, och har mindre tid till att diskutera generella förutsättningsfrågor och samverkan. Det är inte alls omöjligt att skapa en överenskommelse i en mindre kommun, men det kräver ett än större engagemang från båda parter.

Arbetsformerna måste, oavsett storlek på kommun, vara utformade på ett sätt som möjliggör deltagande för båda parter. Är det förtroendevalda som ska delta från den idéburna sektorn kan möten exempelvis behöva läggas på seneftermiddagarna när de har möjlighet att komma ifrån sina vanliga jobb.

Skapa olika sorters samverkan

Olika typer av verksamhet kräver olika typer av samverkan. För att tillvarata mångfalden i civilsamhället behöver kommunen erbjuda olika former av finansiering och samverkan, alltifrån verksamhetsbidrag och projektmedel till Idéburna offentliga partnerskap och upphandling. En viktig uppgift för den lokala överenskommelsen är att se till bredden av civilsamhället och skapa verktyg för samverkan som passar de lokala förutsättningarna. Kanske behövs det juridisk hjälp för att idéburna organisationer ska kunna delta i upphandlingar eller kanske är det snabba projektmedel som behövs för att fånga idéburna initiativ. Ibland är det inte finansiellt stöd som behövs, utan till exempel uppbackning av kommunen när en idéburen organisation söker medel av en extern aktör. Oavsett vilket är den lokala överenskommelsen ett forum för att diskutera och skapa förutsättningar för samverkan.

Vidare läsning

Detta kunskapsunderlag är tänkt att fungera som ett stöd i utformandet av, och i arbetet med, lokala överenskommelser. För mer information rekommenderar vi vidare läsning på följande länkar.

För mer information om sektorsövergripande samverkan

www.natverket.org

För mer information om överenskommelsearbete

www.overenskommelsenskane.se

För mer information om arbete mot segregation

www.delmos.se

Bild: NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne, Eddie Vega.

Om NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne:

NÄTVERKET samlar en bredd av regionala idéburna aktörer, alltifrån humanitära organisationer och studieförbund till idrottsföreningar och sociala entreprenörer. Syftet för organisationerna med att samarbeta inom NÄTVERKET är bland annat att underlätta och stärka samverkan, både inom den egna sektorn och med andra sektorer, såsom offentlig sektor, akademi och näringsliv. Att det finns en gemensam plattform för den idéburna sektorn i Skåne betyder att en neutral aktör inom samverkansfrågor kan företräda sektorn generellt utan att driva sakfrågor eller företräda specifika målgrupper. NÄTVERKET fokuserar på generella förutsättningsfrågor som handlar om sektorns möjligheter att bidra i arbetet för ett hållbart samhällsbygge.

NÄTVERKET:s funktion kan liknas vid en brobyggare mellan den idéburna sektorn och de andra sektorerna. Det underlättar för andra sektorer att ha en tydlig samtalspart i frågor om samverkan med idéburen sektor. Det underlättar även för den idéburna sektorn att vara en samordnad röst med resurser att driva förutsättningsfrågor.

NÄTVERKET
Idéburen sektor Skåne

DELEGATIONEN
MOT SEGREGATION